

Co kdybyste dostali příležitost žít úplně jinak?

ŽÍT A NECHAT ŽÍT

HENDRIK GROEN

Žít a nechat žít

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Hendrik Groen
Žít a nechat žít – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Co kdybyste dostali příležitost žít úplně jinak?

ŽÍT ^A NECHAT ŽÍT

HENDRIK GROEN

HENDRIK GROEN

ŽÍT A NECHAT ŽÍT

Překlad Pavla van Dam Marková

1

„Dělám do toaletního papíru.“

Tuhle rádobyvtipnou odpověď používám už třiadvacet let, když se někdo zeptá, čím se živím. Tak dlouho už totiž pracuju ve velkoobchodu s toaletními a čisticími prostředky. Třicet šest hodin týdně. Od pondělka do čtvrtka od osmi do tři čtvrtě na šest s třičtvrtěhodinovou přestávkou na oběd. Z toho mám dvacet minut na to, abych snědl obložené chleby a jablko, a pak si dám dvacetiminutovou procházku průmyslovou zónou v Breukelenu. V půlce cesty se u pojízdného stánku Pietovy hranolky odměním dezertem v podobě telecí krokety. Sám Piet je už léta mrtvý. Jednoho neblahého dne dostal srdeční záchvat a spadl do vitríny k vlašskému salátu a masovým kroketám. Jediným přítomným zákazníkem byl polský řidič kamionu. Zavolal sice hned na 112, ale neuměl ani slovo nizozemsky. A paní na centrále zase neuměla polsky. Takže to docela trvalo. Když sanitka po třiceti pěti minutách přijela, nedalo se už pro Pieta nic udělat. Pietova žena Trees obchod převzala. Škoda, že se nejmenuje Markéta. Krokety od Markéty by byly vítanou změnou. Vlastně mi trochu vadí, že tam je na střeše ještě pořád cedule PIETOVY HRANOLKY. Trees říká, že tím vzdává Pietovi poctu. Výraz

„vzdávat poctu“ se k Trees moc nehodí. K Pietovi ostatně taky ne.

Pět minut před koncem přestávky na oběd už zase sedím za svým stolem a kontroluju v mailech nové objednávky.

Za stolem naproti mě pracuje Berend, říká si finanční duše podniku. Odesílá faktury.

Pár metrů vedle sedí Marieke, ředitelova sekretářka. Ředitel sám, pan Hertog, má vlastní kancelář se stolem z ořechového dřeva.

Když má na návštěvě nové zákazníky, pohladí Hertog pokaždé stůl a řekne: „Krásné, že? Pravý ořech.“ Má ho po otci, Hertogu seniorovi, který se ještě jednou týdně ukáže v kanceláři, aby si okázale četl na iPhone s výrazem: „To koukáte, co? Osmdesátník, a jak jde s dobou.“

V pátek nepracuju. To chodím hrát se třemi nejlepšími kamarády golf.

2

Jmenuju se Artur Ophof. Už čtyřiadvacet let bydlím v Purmerendu, v solidní řadovce v nově postavené čtvrti z osmdesátých let. Stavěli to v době, kdy byly hrozně moderní zóny bez aut.

Moje žena Afra byla tehdy celá nadšená.

„To si budou moct děti za pár let hrát bezpečně venku.“

Akorát že děti nepřišly. Roky jsme se marně snažili.

„Pohlavní styk tak trpí jistým napětím,“ řekla Afra na partnerské terapii.

Už jen z těch dvou slov jsem impotentní. Je jediná, koho znám, kdo mluví o „pohlavním styku“. A to se navíc muselo na povel podle kalendáře a teploměru.

„Pohlavní styk to vlastně celkem ubíjí,“ řekl jsem terapeutovi. Afra zůstala sedět s otevřenou pusou.

Terapeut opatrně přikývl. Ta přikývnutí byla jeho nejcenějším přínosem v celé diskuzi. Spočítal jsem si, kolik jsem tomu chlapovi za každé přikývnutí zaplatil, a rozhodně mě to nepotěšilo.

Po několika dalších letech pachtění z jednoho vyšetření vyplynulo, že s vajíčky Afry není něco v pořádku a že nemůže mít děti.

Tím odpadl nejdůležitější důvod, proč jsme chtěli bydlet v Purmerendu, konkrétně v dostupném bydlení v zóně bez aut. Několikrát jsem navrhl, abychom se přestěhovali do Breukelenu, kde mají taky moc pěkné řadovky, které jsou o víc než hodinu blíž k mé práci, ale Afru to nijak nenadchlo.

„Miláčku, já už k Purmerendu tak přilnula,“ tvrdila.

„Přilnula, přilnula, co je to zase za slovo? Já přece taky nepřilnul k Breukelenu,“ namítl jsem.

„A to je přesně ten důvod, proč bychom se neměli stěhovat do Breukelenu, ale měli zůstat bydlet hezky tady.“

Dal jsem si vlastňák.

Nechal jsem to být, a tak už třiadvacátý rok jezdím čtyřikrát týdně ráno z Purmerendu do Breukelenu a večer z Breukelenu do Purmerendu.

3

Když to vezmu kolem a kolem, dobrých kamarádů zas tolik nemám. Vlastně jen tři. Stijna, Joosta a Wouter. Známe se ze střední školy. Sdíleli jsme spolu dobré i zlé a někdy i nějaké to děvče.

Poslední léta sdílíme hlavně pátky. Ať je hezky, nebo škaredě, jezdíme hrát golf. Stijn minulý týden tvrdil, že jsou to pokaždé „obzvlášť příjemné pátky“.

„To není právě vzrušující popis, Stijnemane,“ poznamenal Joost.

Stijn učí němčinu na střední škole a je pořád čestný jako skaut. Jakoby do našeho golfového spolku ani nepatřil. Stijna trpíme, protože je s námi odjakživa. Je to spíš kamarád ze zvyku než z přesvědčení.

Rozdíl oproti Joostovi je ohromný. Ten rozhodně čestný jako skaut není. Je to advokát s pestrou klientelou podvodníků, pachatelů daňových úniků a zločinců v bílých límečcích. Ke svým zákazníkům se výborně hodí, při své první lži se rozhodně nezadusil.

„Vy jste vlastně jediní, komu říkám pravdu,“ přiznal se posledně. „Skoro vždycky. U většiny svých obchodních kontaktů se hlavně snažím zjistit, kam až můžu pravdu přiohnout, a když se to už nedaří, snažím se aspoň lhát co nejlíže pravdě.“

„A co vlastní ženě?“ zeptal se Stijn.

„Ach, té pouze ryzí pravdu,“ zašklebil se Joost. Stijn se na něj podíval trochu podezíravě.

„Jo aha.“

Joost je všemi mastmi mazaný, jen leckdy kvůli své mazanosti snadno vklouzne do potíží. Skoro vždycky se mu pak ale povede se z nich zase vymotat.

Wouter, třetí kamarád, taky není žádný vzorník, má ale vždycky všechno v pořádku. Jeho firma se zabývá informatikou. Dřív jsem se snažil pochopit, co vlastně přesně vytváří, takové otázky ale pokaždé jen odmávne, „něco programujeme, tomu stejně nerozumíš,“ což má zřejmě pravdu. Wouter má hezkou ženu, hezký dům a hezké auto, v pořadí podle důležitosti, a ve svých drahých oblecích na míru vypadá pořád dokonale. Neméně důležitou podmínkou jeho způsobu života je, že má peníze. Kolik přesně, k tomu se nevyjadřuje.

„Řekněme, že víc než dost,“ bývá jeho odpověď, když se ho někdo zeptá.

A já? Vždycky jsem si přál vést velkolepý a strhující život. V řadovce v Purmerendu ani ve velkoobchodu s toaletním papírem v Breukelenu se to ovšem jaksi moc nepovedlo.

„Podle mě jsi na vzrušující život zkrátka moc líný,“ poznamenal minulý týden Joost, „anebo moc velký poseroutka. Nebo obojí.“

Býval bych rád něco pobouřeně namítl, ale nedokázal jsem tak rychle nic vymyslet. A dokonce jsem na nic nepřišel, ani když jsem o tom pár dní přemýšlel. Opravdu jsem poněkud líný. Poseroutka možná ne, ale jsem přinejmenším velice opatrný. Docela mě to žere.

4

S výrokem „o mrtvých jen dobře“ se to myslím trochu přehání. Krátce po sobě zemřeli Johan Cruijff, David Bowie, Prince a Muhammad Ali, což čtyřikrát vedlo málem až ke svatořečení. Vážně jsem si na to dával pozor, ale v nekonečné řadě novinových článků a televizních programů věnovaných těmto zesnulým slavným osobám jsem nedokázal vypátrat ani zrníčko kritiky. Naopak se pokaždé vynořily houfy samozvaných přátel, které zesnulé vynášely do nebes a které vyprávěly, jak blízko ke svým hrdinům za jejich života měly.

Nenašel se nikdo, kdo by řekl, že Cruijff nebyl jen fantastický fotbalista, ale taky velmi namyšlený a samolibý chlápek. Nebo že nebylo od Aliho dvakrát chytré, že se nechal umlátit až na parkinsonovského pacienta, protože s boxem čistě kvůli penězům nedokázal přestat. Měl si radši něco ze svých chvástavých řečí z doby největší slávy schovat do důchodu. Pak už ze sebe nevypravil takřka žádnou souvislou větu. Drobná připomínka marlivosti Bowieho nebo Prince by taky nebyla úplně nepatřičná.

„Cruijff je srovnávaný s bohem, ale to už je na mě trochu moc. Totiž: ne že bych měl něco proti bohu, není to ale pochopitelně žádný Cruijff.“

Této zprávě na twitteru jsem se přece jen dost nasmál.

Zřídka kdy jsem smutný nebo šokovaný, když zemře nějaký slavný světoobčan, a určitě se jen tak nevypravím položit někam květiny nebo zapálit svíčku.

I

„Jsi vlastně šťastná, Afro?“

Kamarádka z jógy Helena mě včera touto otázkou zaskočila v lotosovém sedu.

„Ehm... docela jo. Myslím.“

„Myslíš, nebo to víš? A co je docela jo? Je to lepší dvojka nebo spíš trojka?“

„Ach Heleno, nepočká to? Právě se pokouším dosáhnout zenu,“ vyvlékla jsem se z odpovědi napůl vtipem.

Naštěstí se k tomu pak už nevrátila. Mně se to ale uhnízdilo v hlavě a už to odtud nezmizelo. Myslím, že se té otázce roky vyhýbám, a když mi teď byla položena, vyvstala se vši neodbytností.

Když už mi pár dní ležela v hlavě, nezbývalo než si to přiznat: i trojku bych dala jen s odřenýma ušima. Některé dny by mohly být na dvojku, ale občas se objeví i čtyři minus. Možná ani ta trojka není úplně poctivá, ale oznámkovat si život nedostatečnou mi přijde příliš konfrontující.

Kdysi bývalo lépe.

Když jsem poznala Artura, tak jsem šťastná byla. Také první roky v Purmerendu byly nádherné. Neměli jsme žádné starosti a jezdili jsme na krásné dovolené. Třeba do Egypta nebo do

Mexika. Jenže jsme měli na cestách i trochu smůly. Například v hlavním městě Mexika nás okradli. Celé dny jsme museli čekat na nový pas. A v Egyptě jsme onemocněli.

Od té doby jsem při cestování dost paranoidní. K mé vlastní nelibosti se to nelepší ani po letech. A to už jsem pojištěná snad na všechno, na co se pojistit dá. Nebo se člověk pojišťuje spíš proti něčemu? Na každý pád mě touha poznávat svět opouští. Ke spokojenosti mi teď stačí cyklistika po Nizozemsku. Německo se mi také líbí. Já vím, trochu nudné, je to ale silnější než já. Při pouhé myšlence, že bych musela jet na dovolenou do Afriky nebo Číny, mi vyrazí pot. Artur by chtěl do Japonska, ale já si netroufám. Už jen proto, že je to jen kousek od Severní Koreje.

Možná se tím ochuzuji, ale týden v Drenthe nebo na ostrově Terschelling mi krásně stačí. Abych zůstala u známkování: na pěknou dvojku.

5

Sám bych nejradši nechal své padesáté narozeniny projít bez povšimnutí, Afra ovšem několikrát naléhala, že takovou mimořádnou událost musím velkolepě oslavit.

„Nemůžeš to jen tak přejít,“ tvrdila.

„Proč ne?“

„Proto!“

„Na tak skálopevný argument nemám co namítnout.“

„Někdo zas snídal vtipnou kaši, co? Také bys mohl brát jednou ohled na ostatní. Zářili by jako sluníčka, kdybys je nechal tě potěšit.“

Zvažoval jsem odpověď, že se roky držím raději ve stínu, a když už se slunci nedá vyhnout, namažu se ochranným faktorem padesát. Faktorem, který bohužel nechrání před lidmi.

Afra by odsekla: „To jsme ale zase vtipní.“

Kdybychom aspoň opravdu byli vtipní. Nepamatuju si, kdy jsem se díky ní naposledy zasmál. Snad tenkrát, když se na sklápěcí židli převrátila do nafukovacího bazénku. To byl její nejlepší vtip všech dob a já se tomu musel hrozně smát. Nejraději by mě tehdy v tom dětském bazénku utopila.

Ne, s jejím smyslem pro humor jsem to rozhodně nevyhrál. Vlastně je zvláštní, že jsem si to první roky našeho vztahu ani

neuvědomoval. Nepozornost při seznamování zlomí později vaz nejednomu páru.

Pokud se týká oslavy mých narozenin: nakonec jsem kapituloval. Příští týden pořádám zahradní slavnost. Vlastně ji pořádá Afra.

Nejprve pozvala sousedy. Ne že by byli kdovíjak zábavní, ale abychom v zárodku zneškodnili případné stížnosti na hlučnost. Dál pozvala své kamarádky z jógy, své příbuzné, své známé z klubu turistů, své dva kolegy z práce a nakonec i několik mých známých. Joosta, Stijna a Wouteru „přehlédla“. Moc je nemusí. Po golfu jsem je pozval sám.

Čím víc se to blíží, tím méně se těším.

„Až se oslava rozjede, bude se ti to určitě líbit,“ dodával mi Joost odvahy, „a jinak to skončí dřív, než se naděješ.“

6

V dopravní zácpě do Breukelenu mám na chmury dost času. Poslední dobou jim podléhám stále častěji. Od Joostovy poznámky, že jsem na velkolepý a strhující život moc líný nebo moc velký poseroutka, se té myšlenky nedovedu zbavit. Z plánů z doby, kdy mi bylo dvacet, jsem toho opravdu moc neuskutečnil. Ze světa jsem sotva něco viděl, nezažil jsem žádná divoká dobrodružství ani jsem nezískal množství zajímavých a výjimečných kontaktů.

Když jsem se měl pustit do strhujícího života, zamiloval jsem se do Afry. Dokonce až po uši. To mé plány jaksi zkrátilo.

Tenkrát tvrdila, že hrozně ráda cestuje. Na první společnou dovolenou jsme jeli do Egypta. Z deseti dnů jich tam Afra pět proseděla na záchodě. Další rok jsme jeli do Mexika a hned druhý den jí na trhu ukradli kabelku. Na náhradní cestovní pas jsme čekali přes týden. To její lásce k dalekým zemím zlomilo vaz.

„Proč bychom jezdili tak daleko, když tady poblíž je tolik hezkých míst, která jsme ještě neviděli?“ zaříkala se od té doby před dalšími dobrodružstvími. A tím poblíž měla na mysli Benelux a případně Německo. Francie byla také pěkná, ale ten jazyk, že?

A tak už léta chodíme v září na výšlapy po Drenthe, Lucembursku nebo Schwarzwald.

„Pěkně po sezóně, je to o dost levnější a klidnější.“

Já bych chtěl vlastně do Patagonie nebo do Laponska, do Japonska a Číny. Už jen z představy, že by měla jíst hůlkami, polévá Afru horko.

Zácpa je delší než obvykle. Čtvrt hodiny už popojíždím za dodávkou volendamského rybiho obchodu. DEJ SI RYBU! NEUDĚLÁŠ CHYBU! píšou na zadních dveřích. To jsou mi ale básníci, tihle rybáři.

7

Poslední dobou dostávám mailem stále víc nevyžádané reklamy na schodišťové plošiny, elektrovozíky a inkontinenční pleny. Nějaký speciálně naprogramovaný počítač někde z mého chování na internetu vyhodnotil, že chátrání již dosti pokročilo. Ostatně

pravidelně taky dostávám nabídky pohřebního pojištění. „Oni“ zřejmě nevědí, že Afra už pojistila všechno, co se vůbec pojistit dá. Pro naše výšlapové dovolené v Drenthe a okolí tak máme celoroční cestovní pojištění. Kdybychom třeba uvízli pod megalitickou stavbou.

Jedna Affřina kamarádka loni nahlásila, že jí ukradli telefon v kempu, ale náhradu škody nedostala, protože podle pojišťovny měla mít v malém stanu trezor a do něj si měla Nokii uložit. Afra tenkrát zvažovala, že by cestovní pojištění zrušila, nakonec si ale řekla, že na člověka přece jen všude číhá spousta nástrah.

„Jako třeba?“ zeptal jsem se jí.

„Aha, pán to musí mít zase vědecky podložené. Ne, Arture, nemůžu vytáhnout z rukávu celou řadu příkladů možných nehod.“

„Nepotřebuju celou řadu. Stačí mi jeden.“

„A co třeba teroristický útok?“

Přikývl jsem, jako že je to dobrý nápad, a ani jsem ji neupozornil, že teroristické útoky cestovní pojištění nekryje. Ty podle mě nekryje žádné pojištění, stejně jako atomové výbuchy.

8

Včera jsem byl na kremaci sousedova otce. Scházel týden a dožil by se devadesátky. Byl to pohřeb ze zdvořilosti. Šel jsem tam kvůli sousedovi, ne kvůli zesnulému. Toho jsem sotva znal. Viděl jsem ho jen párkrát, seděl na zahradě pod slunečníkem s knihou v parkinsonovských rukách. Ještě jsem si tehdy říkal, že je frajer,

že si ta poskakující písmenka dokáže poskládat, ale později jsem slyšel, že tam sedává léta pořád se stejnou knížkou.

Když člověk neprožívá smutek, sedí se mu v obřadní síni krematoria přece jen trochu jinak. Pokaždé mě to překvapí. Vřelá atmosféra, kterou krematoria dovedou vytvořit, vlídné a neformální přivítání i příjemné vybavení. Člověk se tam hned cítí jako doma.

To sotva. Jeden z toho hned po příchodu zatouží po veselých afrických pohřbech, s hudbou, zpěvem a tancem. Příhodnější je snad i patetický pláč a nárek Arabů než holý chlad, kterým vítá své mrtvé i živé průměrné nizozemské krematorium.

Mnohem přijatelnější jsou hřbitovy, zvlášť když svítí slunce.

Zesnulému přišlo dát poslední sbohem čtyřicet sedm lidí. Nebo se možná obávali, že nepřijít by bylo neslušné. Počet návštěvníků byl dost podprůměrný. Já si totiž vždycky spočítám, kolik lidí na pohřeb dorazí. Rekord je dvě stě padesát pět. Kolik by jich přišlo na mě? Doufám, že víc než čtyřicet sedm.

Síní buráceli Andrea Bocelli a Sarah Brightmanová: „Time to Say Goodbye,“ tedy „Čas říci sbohem“. Číslo 1 v pohřebnické top desítce.

V první desítce jsou taky: Paul de Leeuw, Marco Borsato a Claudia de Breijová. Měli by z toho radost? Nebo by je jako první napadly hlavně tantiémy? Claudia de Breijová je dost oblíbená s písničkou „Mohla bych k tobě“. Což je vlastně dost divné, protože onen dotyčný, předpokládám, přece leží v rakvi. Vera Lynnová a Mieke Telkampová z první desítky zmizely. Škoda. Možná je dám na vlastní playlist na pohřeb, jako překvapení. Třeba by byla ještě lepší rozpustilá „Na chodbě je kůň“ od André van Duina.

„O poslední bláznivinu se vám, lidi, postaral sám zesnulý.“

Když dojde na kremaci nebo pohřeb, mívá Afra většinou migrénu. Mně to nevadí, protože radši chodím sám. Jinak musíme, především na hřbitovech, pochodovat strašnou dálku zavěšení do sebe, abychom budili dojem, že si vzájemně poskytujeme podporu a útěchu.

II

Studovala jsem psychologii na univerzitě v Amsterdamu. Zpětně to hodnotím jako nejlepší roky vůbec. Ve druhém ročníku jsem na jednom studentském večírku poznala Artura. Byl velmi vtipný a okouzlující. Moc už mu z toho nezůstalo. Tu a tam mě ještě rozesměje.

Mám-li být upřímná, musím přiznat, že mi léta na atraktivnosti rozhodně nepřidala, a to nemám na mysli ani tak vzhled.

„Čas k tobě byl shovívavý,“ tvrdil mi posledně Artur. Přišlo mi to tak roztomilé, třebaže pak dodal, že to nevymyslel sám, ale že to vždycky Joost, jeden z jeho kamarádů, říká své manželce.

Na svůj věk vypadám opravdu celkem přitažlivě. To je jednou z mála výhod, když člověk nemá děti. Občas se mi ještě přihodí, že se mnou nějaký muž zaflirtuje. Jsou to tedy sice většinou šedesátníci, ale i tak...

Artur studoval kulturní antropologii, když jsem se s ním seznámila. Vybral si to zřejmě kvůli zajímavému názvu, protože u žádného mimořádného zájmu o cizí národy jsem ho nikdy nepřistihla. Navíc z toho nic nebylo. Když mu první dva ročníky trvaly skoro pět let, otec se rozhodl, že už ho dál živit nebude, a Artur musel začít pracovat. Nejdříve v obchodě s jízdními koly

v Amstelveenu a později ve velkoobchodu s toaletními potřebami v Breukelenu. Neměl to sice za rohem, ale člověk si tenkrát nemohl moc vybírat. Už tam pracuje přes dvacet let a vypracoval se na vedoucího nákupu a prodeje.

Řekla bych, že se mu to v Breukelenu mezi ruličkami toaletního papíru celkem zamlouvá. Ale když si z toaletáku začnu dělat legraci, tak se čertí.

9

Dnes je to jedenáct let, co jsem prvně potkal Ester. Pracovala pro jednoho dodavatele automatů na papírové utěrky a toaletní papír. Nastoupila na místo zástupce, který z přepracování zůstal doma. Namísto holé šedé hlavy s knírem mi najednou do kanceláře vplula bohatá kštice s veselými blond vlnami.

„Dobrý den, hledám pana Ophofa,“ oslovila mě.

Zřejmě jsem nezavřel pusu zrovna včas.

„Zastupuji pana Schulze, který teď kvůli menšímu vyhoření dočasně nemůže,“ dodala na vysvětlenou.

„No tak to nechme pana Schulze pěkně v klidu uzdravovat.“ Tak nějak jsem myslím odpověděl. Žádný trhák na začátek, ale usmála se.

Pokračování taky nebylo nijak úchvatné. „Do toaletního papíru už dělám dvanáct let, ale tak pěknou ženu od automatů jsem v kanceláři ještě neměl.“

„To určitě tvrdíte každé ženě od automatů,“ odpověděla Ester s dechberoucím třpytem v očích.

V dalších měsících jsem pak objednával každých pár týdnů jeden nebo dva automaty na papír, třebaže předtím jsem je kupoval

vždycky po čtyřiceti. Měl jsem tedy jakž takž přijatelný důvod, abych jí zavolal.

„Podle objednávek vidím, že jsi po onemocnění pana Schulze změnil strategii nákupu,“ poznamenala.

„Královna automatů si prostě zaslouží jinou péči než přepracovaný pan Schulz.“

Viseli jsme na telefonu čtvrt hodiny. Všimnul jsem si, že kolega Berend napjatě poslouchá. Uvědomil jsem si, že spolu povážlivě flirtujeme.

„Arture, mám v nabídce nový držák na toaletní papír. Co kdybych ho přivezla ukázat?“ zeptala se Ester. Navrhl jsem, že by se seznámení s držákem mohlo uskutečnit v restauraci. Ester to přišlo jako dobrý nápad.

Když jsem zavěsil, zašeptal Berend spiklenecky: „Kus ženský, co?“

Skoro rok jsme spolu chodili na jídlo, do kina, na pláž a nakonec i do postele. Byl jsem jak v ráji, úplně mimo. Ester taky, jenže se z toho zase probrala. Na druhé misce vah byl milý manžel a tři děti, dva, čtyři a sedm roků. Nemohl jsem jí mít za zlé, že se rozhodla pro ně. Poddala se závanu nespoutané vášně, ale skutečnost ji zase dohnala.

„Nedovedu mít někoho ráda natolik, abych se kvůli němu vykašlala na své tři děti.“

Rozloučili jsme se před necelými deseti lety. Nepřála si žádný kontakt, nebo aspoň po dlouhou dobu ne.

„Můžu ti za deset let zase zavolat?“ zeptal jsem se tenkrát.

Přikývla a pohladila mě po tváři.

Několik vteřin jsme stáli nehnutě proti sobě. Pak mě rychle políbila na ústa, otočila se a odešla.

Díval jsem se za ní a doufal jsem, že se ještě jednou otočí. Neudělala to. Myslím, že si rukou otřela oči.

Za dvacet jedna dní těch deset let uplyne.

10

V autě mám čas na přemýšlení. Třeba o sebevraždě. Ne ne, sám v tomto ohledu nemám žádné ambice. Přemítám ale o lidech, kteří to v životě dotáhli docela daleko, nicméně se rozhodli, že už jim život nemá co nabídnout. Spisovatel Joost Zwagerman, herec Antonie Kamerling, ten prvotřídní německý brankář, našlo by se jich určitě víc. Jsou zbožňovaní, zdraví, mají peníze, hezké ženy, na první pohled dost důvodů, aby se chtěl člověk dožít vysokého věku; smrt je ale přitahovala víc. Někde v hlavě se jim porouchalo pár neurotransmiterů, kvůli kterým byli k smrti nešťastní, místo aby byli spokojení, ačkoli se dost snažili. Pitomá smůla.

Mně je občas na nic ze života, který vedu, ne ale ze života obecně. Breukelenu a Purmerendu už mám dost. I toaletního papíru a všech řadovek. Sním o New Yorku a Toskánsku, ale příští měsíc budu muset na organizovanou čtyřdenní cyklistickou túru po Severním Holandsku. Afra chce, abychom jeli ve stejném „sportovním“ oblečení. Na řídítkách má držátko na mapy. Občas se přistihnu, že se snažím jet tak daleko za ní, aby to vypadalo, jako že k ní nepatřím.

Není to její vina. Není to její vina. Není to její vina. Mohl bych to opakovat pořád dokola. Je, jaká je. To já jsem ten slaboch, který ani neví, kým chce být.

11

Golfové hřiště v Purmerendu je docela drahé. Ne že by mi peníze dělaly nějaké starosti, ale pro golfová hřiště platí obecně: čím dražší, tím snobštější. V případě Purmerendu to znamená příliš velkou, rádobu elegantní restauraci, kde se podává carpaccio z tuňáka s ciabattou, rukolou a lanýžovou majonézou za 11,75 €. Já mám rád spíš kantýny, kde si dám housku s masovými kroketami za dvě a půl eura. V Purmerendu tomu říkají „rezort“ a to se musí mít člověk obzvlášť na pozoru. To je tam pak taky konferenční centrum pro samolibé podnikatele. Vlastně hrajeme golf raději na hřištích, kde parkují levnější auta a lidé se necítí povzneseni nad obyčejný lid, například v Amsterdamu-Sever, tam se uchylujeme většinu pátků. Purmerend je nouzovka pro případ, že už tam není místo.

Když Stijn odpálí míček do vody, ucedí: „To je smůla.“ Když to udělá Joost, zazní jadrnější „do prdele“ a od Woutera zas „kundi-cola“. Já jen zachrčím. Každý máme vlastní styl.

Naše rozhovory se točí kolem golfu, žen, práce, peněz a zpráv. Joost a Wouter se shodnou, že kdyby to dostali do rukou, byl by na tom svět mnohem líp. Na každý problém mají řešení. Stijn je spíš muž nuancí, ale jeho připomínky, mírně řečeno, zanikají v povyku Joosta a Woutera. Já jsem někde uprostřed.

Joost včera líčil, že bude kupovat domek v Itálii. Přesněji řečeno v Toskánsku. Jsme srdečně zváni, abychom ho pak využili. „Abychom“, tím myslel Wouter a mě. Joost se s tím pochlubil, až když už Stijn odešel.

„Jeden můj klient se chce domku zbavit, protože ho nadcházející roky moc nevyužije. Dostal osm let. Můžu tu vilku koupit za velice přijatelnou sumičku. Nebude trvat dlouho a budu hrdým majitelem *pied-à-terre* v Mazzolle, kousek od Volterry.“

„Není to nebezpečné? Kupovat dům od kriminálního?“ zeptal jsem se.

Ne, je to promyšlené, vysvětlil Joost. Dům je pořád ještě na jméno nějakého Itala. Od něj to koupí. Ital mu bude za drobnou úhradu dělat potřebnou údržbu a trochu na to dohlížet. Komu by to mělo vadit?

„A kdo o tom ví?“ zeptal se Wouter.

„Nikdo, jenom vy.“

„Ani tvoje žena?“

„Ne, ta na každý pád zatím ne. To bych tam s ní pořád musel jezdit. Mám to na později.“

„Mně se to líbí. Já bych to tam rád jednou vyzkoušel. Taký radši bez manželky. Aby o tom nikdo nevěděl.“ Vypadlo to ze mě dřív, než jsem si uvědomil, co říkám.

„*Be my guest*, milý příteli,“ zval mě Joost, abych klidně přijel.

12

Všude teď vyhlížím číslo 1729. Až se někde objeví, doufám, že budu zrovna v zajímavé společnosti. Hned bych nonšalantně prohodil, že 1729 je celkem zvláštní číslo. Kdyby chtěl někdo vědět proč, pak bych co nejlhostejněji vysvětlil, že 1729 je nejmenší celé číslo, které lze zapsat přesně dvěma způsoby jako součet dvou třetích mocnin, totiž 1 a 12 nebo 9 a 10.

Jako bych toho z matematiky věděl bůhvíkolik.

Chtěl bych vidět ty obličej. Škoda, že pravděpodobnost nějaké zmínky čísla 1729 je dost malá. Působilo by poněkud nuceně, kdybych se s tím vytasil sám. Ani na internetu jsem nenašel žádné důležité historické události, které se toho roku udály. Z roku 1729 je prý několik průčelních kamenů a Wikipedie zmiňuje jednu vodní pilu.

To číslo mám z novin. V autě jsem se naučil zpaměti, čím je zvláštní. Na co všechno není dopravní zácpa dobrá. Jen mě napadlo, jestli by se to nedalo využít líp.

Už léta si pohrávám s myšlenkou, že by se čas strávený v zácpách mohl využít k učení cizího jazyka. Nějakého těžkého, netradičního, třeba ruštiny, čínštiny nebo japonštiny. Jazyka, se kterým by se člověk blýsknul. Jako většina mých plánů, i tento ještě čeká na uskutečnění. Dlouho mi to nijak nevadilo, ale budoucnost je každým dnem kratší, a proto kvůli tomu na sebe začínám mít čím dál tím větší vztek. Laxní nerozhodnost i věčný postoj „no a co“ mě začínají žrát. „No a co“ by mohlo být červenou nití mého života. Jestli mám uskutečnit ještě něco, co by vypadalo velkolepě nebo bylo strhující, tak bude pomalu čas se do toho pustit.

13

Nemůžu přestat myslet na Joostův italský domek. Joost mi na telefonu ukázal pár fotek. Bílý domek na kopci. Hezká zahrada s vinnou révou a dokonce i malým bazénem. Kousek za vesnicí, nedaleko Volterry, městečka s restauracemi, teráskami a obchody.

Co nejnenápadněji jsem se zeptal Afry, jestli by nechtěla v létě na dovolenou do Itálie. Ne, to se jí tedy nechce. Vedro, nesrozumitelný jazyk a každý den špagety, to není nic pro ni. A proč se ptám?

„Jen tak.“

„Nikdy neděláš nic jen tak.“

„No, tak teď jo.“

„Jo jo.“

„Jo jo“ je její oblíbený závěr našich rozhovorů.

14

Oslava narozenin proběhla poněkud předvídatelně. Chvilí po kávě a dortu došlo ke klasickému rozdělení: ženy, starci a nudní patroni seděli v kroužku v obývací, většina mužů a tu a tam trpěná žena stáli v kuchyni. Jaký mechanismus se za tímto tradičním rozdělením skrývá, nevím, ale roli tu bude jistě hrát blízkost ledničky. V obývací se hovoří kultivovaně a pije se s mírou, ale v kuchyni se požívá svižným tempem a s postupujícím večerem

zní hovor i smích stále hlasitěji. Že se tu hlavně recyklují staré anekdoty a vtípky, nikomu příliš nevadí.

Obvykle jsem k zastížení hlavně v kuchyni, ale teď, na vlastní oslavě, se ode mě čekalo, že budu pravidelně bavit i společnost v obýváku, sousedy a kamarádky Afry. Několik únikových manévřů mi žena zkušeně zmařila. Jednou mi strčila v kuchyni do rukou mísu se sýrem a paštikou, abych s ní obešel obývací a každému nabídl. Pro kamarádky z klubu jógy nakrájela Afra syrovou zeleninu. Zkrátka, všechny karikatury klasické oslavy narozenin byly naplněny. Na závěr se navíc Wouter vyzvracel v zahradě do květináče s afrikány.

„Páni, to se mi ulevilo.“ Neznám nikoho jiného, kdo dovede tak bezstarostně zvracet a pak zase pokračovat v pití. Joostovi připadalo nejlepší, abychom raději vyhodili hned celý květináč.

Afra pak druhého dne hledala své afrikány po celém sousedství, ale Joost byl mazaný a strčil si květináč do kufru auta a zbavil se ho v nějakém kontejneru až cestou domů.

Afre to ještě celé dny vrtalo hlavou.

„Jak může proboha zmizet celý květináč s afrikány?“

Zkusil jsem ještě: „Možná ho někdo vyhodil, protože podle něj smrděly.“

To jí připadalo směšné.

15

Věk pro odchod do důchodu se zvýšil o tři měsíce. Jde o třetí nebo čtvrté zvýšení za posledních asi šest let. Není úniku: budu

muset pracovat, dokud mi nebude šedesát sedm let a tři měsíce. Pokud k tomu tedy následujících sedmnáct let a tři měsíce nepřibudou další drobná navýšení, což mi připadá více než pravděpodobné.

Je to otázka počtů. Lidé jsou stále starší a pobírají důchod stále déle, navíc je důchodců pořád víc v poměru k počtu pracujících. Minus a minus je dvojnásobné minus. Henk Krol ze seniorské politické strany 50plus pokládá za nesmysl, aby se takto řešily problémy, když „jde o lidi, kteří tuto zemi zvedli z kolen“. Raději bych ale Henkovi opřednému aférkami ani padesátníkům, kteří naši zemi zvedli z kolen, národní peněženku moc nesvěřoval.

Váhám, co je horší: sedět ještě sedmnáct let a tři měsíce proti účetnímu Berendovi, nebo snášet ještě sedmnáct let a tři měsíce dvě a půl hodiny denně pomalu jedoucí kolony.

Ty poslední tři měsíce navíc jsou pro mě psychologicky poslední kapkou, kterou přetéká moje číše poddajné krotkosti.

Ještě víc než sedmnáct let toaletních výrobků, ještě sedmnáct let Purmerend – Breukelen – Purmerend...

Něco se musí stát.

16

Frederieke, sedmiletá sousedka, hraje fotbal. Hrdě mi přinesla ukázat výsledky, protože její tým je v čele.

Na spodní příčce je dívčí oddíl F5 z FC Almere.

Odehráno 9 zápasů: 0 vítězství, 0 remíz, 9 proher.

Střelené góly: 4, inkasovaných 117.

Ztěžka jsem polkl.

Průměrná prohra s rozdílem 13,5 branek. Sto sedmnáctkrát musela sedmiletá brankářka, pravděpodobně s culíkem a příliš velkými rukavicemi, tahat balón ze sítě. Týmový sport prý utváří charakter, je ovšem otázka, co taková statistika udělá s holčičkami z oddílu F5 v Almere.

„Nad těma poslednima jsme vyhrály 18:0,“ hlásila mi hrdě sedmiletá sousedka.

Kývl jsem a myslel na malou brankářku. Bylo to žalostné.

17

Má matka je už léta mrtvá a s otcem jsem si začal rozumět, teprve když začal být dementní; pak by bylo přece pěkné, kdyby měl člověk alespoň kliku na tchána s tchyní. Nuže: sklenice je z půlky plná. Tchyně Gerda je báječná ženská. Tchán Piet je ne-skutečně protivný chlap.

Jednou se mi Gerda po láhvi a půl vína mezi čtyřma očima svěřila: „Nechápu, jak se mi mohla narodit tak nezáživná dcera. Vážně jsem se snažila z ní udělat něco k světu.“

„Pietovy geny byly asi moc dominantní,“ nadhodil jsem.

„Ostatně ani nechápu, jak jsem si mohla vzít Pieta.“

Na chvíli se zamyslela.

„Nebo vlastně ano. Byl celkem pohledný a já chtěla vypadnout z domu. Můžu si za to sama. Proto jsem s ním asi taky zůstala. A někdy... měl i cosi roztomilého.“

„Naštěstí ses jimi nenechala příliš zvíkat, Ger,“ povzbudil

jsem ji. Chtěla ještě něco dodat, ale Afra zrovna přinesla bylinkový čaj.

Piet si celý boží den stěžuje na nejrůznější neduhy, i když mu nic není. Gerdě našli před pár měsíci rakovinu plic a je na tom špatně, zřídka kdy si ale na něco postěžuje. Čtyřicet sedm let kouřila krabičku denně. Celou tu dobu byla přesvědčenou kuřačkou: těšila se z každého potažení.

„Škoda té rakoviny, ale proti tomu stojí takový čtvrt milión skvěle vykouřených cigaret a i to má svou cenu. Na to se občas zapomíná,“ zasmála se.

„Ano, ale co my teď tady,“ povzdychl Piet. Zvažoval jsem, jestli mu nemám rozbít hlavu vázou. Gerda si všimla mého zarputilého výrazu a prohodila: „Nech to být, Arture. Škoda energie.“

„Co je škoda energie?“ zeptala se Afra.

„Rozčilovat se,“ odpověděla jí matka.

„Myslíš nad tvou nemocí?“

„Tak nějak, jo.“ A pokračovala: „Arture, neměl bys chuť se trochu projít?“

„Jasně, mami.“

„Legrační, synáčku, to je prvně, cos mi řekl mami.“

III

Artur a já máme naprosto rozdílné okruhy přátel, což náš vztah nikterak neusnadňuje. Mám moc milé kamarádky z jógy a tenisu, ale podle Artura jsou škrobené. Sice to neříká, ale vidím na něm, že si to myslí. Dokáže ho rozčítit už jen to, že je tu ještě pár dalších holek, které stejně jako já milují bylinkový čaj. Jako by jeho kamarádi nasávající pivo a víno byli pro lidstvo bůhvíjakým požehnáním. Snad mi závidí, že já mám hned deset kamarádek, a on má jen tři kamarády. Dva hodně domýšlivé, Joosta a Woutera, a jednoho, který je celkem milý, Stijna, učitele němčiny. Ti druzí dva dělají něco nejasného.

Na Arturově oslavě narozenin bylo jasné vidět, jak to nejde dohromady. Mé kamarádky, sousedi a otec seděli v obývacím pokoji a Artur postával se svými kamarády v kuchyni, nota bene s mou matkou. Kousek od ledničky, aby to neměli daleko.

Několikrát jsem poslala Artura s pohoštěním do pokoje, ale sotva všechny obešel se sýrem a paštikou, už ho to zase táhlo do kuchyně. Pěkně se tam opili. V jistou chvíli jsem dokonce někoho slyšela zvracet. Ani jsem tam nešla. Je tedy fakt, že to dali hezky do pořádku, protože tam pak nikde nic nezbylo. Všechny mé kamarádky i sousedi už tou dobou byli našťástí pryč. Soused se pak

jen druhý den zmínil, že u nás bylo po jejich odchodu ještě dlouho veselo.

„A rušno,“ dodala jeho žena dost kysele.

Opravdu mi ale vadí, že ten večer zmizel květináč s afrikány. Artur tvrdí, že o ničem neví, že třeba někomu moc smrděly, a proto je postavil jinam. Podle mě lhal a někdo s nimi provedl nějaký nejapný žert. Prohledala jsem druhý den celé okolí, ale nikde jsem je nenašla. Kdo si proboha jen tak odnese květináč s afrikány?

Artur pak další sobotu koupil nový květináč s novými rostlinkami, což ho šlechtí. Nebyly to sice afrikány, ale to mě nermoutí, protože jsou opravdu cítit trochu zvláštně.

18

Velkoobchodu s toaletními a čistícími výrobky se nevede nijak dobře. Ředitel Hertog svolal včera zcela nečekaně všechny zaměstnance k sobě do kanceláře: Marieke (sekretariát), Berend (finance), Dirk (doprava), Hammed (sklad) a já (nákup a prodej).

Hertog si odkašlal, rozhlédl se po nás, znovu si odkašlal a řekl: „Ani nevím, jak bych začal.“

Vypadal, jako by měl moc utáhnutou kravatu. „Výsledky posledních čtvrtletí jsou znepokojující. Cíle jsme nesplnili.“

Dirk se polekal, nezapomněl něco přičíst?

„Finanční situace je taková, že ředitelství je nuceno provést v krátké době interní reorganizaci s cílem pokračovat ve fungování s nižšími náklady. Z našeho skvělého podniku s tím budou konfrontováni všichni.“

Na Hammeda a Dirka to bylo v jedné větě moc matoucích výrazů. Jistě se děje něco vážného, ale co?

Po další dlouhé řadě zamlžujících slov vyšlo najevo, že se budou muset dva zaměstnanci propustit, šéf jen ještě váhá, kdo to bude. Rozhodne se co možná nejrychleji.

Z krátké rekapitulace všech zaměstnanců mi vyšlo, že počet možností je dost omezený.

1. Hammed bude muset dělat Dirkovu práci, nebo naopak. Poletí Dirk nebo Hammed.
2. Hertog by mohl propustit sekretářku, ale ředitelovat bez sekretářky pro něj bude nepředstavitelné. Ne kvůli práci, to by totiž zvládl sám a ještě by si k tomu mohl vzít rozvoz letáků, ale kvůli ředitelskému statutu.
3. Berend bude dělat moji práci. Poletím já.
4. Já si přiberu práci Berenda. To se zřejmě nestane, jelikož Berend má dva účetní certifikáty a já ne, třebaže se dá jeho práce dělat i s certifikátem na zavazování tkaniček.

Shrnuto a potvrzeno: pravděpodobnost, že budu zanedlouho bez práce, je velká.

Musím říct, že mě to polekalo mnohem méně, než bych čekal. Hlavou mi ale okamžitě proletěla myšlenka, že jestli mě propustí, budu muset rychle něco vymyslet, abych nezůstal sedm dní v týdnu trčet v řadovce v Purmerendu a nemusel pomáhat Afře skládat prádlo a nakupovat. Jestli se mi to nepovede, tak se mi ještě začne po koloně do Breukelenu zatraceně stýskat. Manželka sice pracuje, ale jen tři dopoledne týdně. Prodává v butiku pro ženy s lehce nadměrnou velikostí. Mluví o tom hodně důležitě, ale největší část pracovní doby věnuje čekání na zákazníky. Pak ještě v sobotu odpoledne hraje tenis a ve středu večer chodí na jógu. Zbytek týdne je doma a oddaně se věnuje domácnosti. Den, kdy by nepustila pračku, je pro ni nepředstavitelný.

Kromě rizika, že nám najednou bude naše řadovka malá, bych nezaměstnanost vlastně zase až tak černě neviděl. Řečeno v duchu mnoha módních proroků štěstí: nepřemýšlejte o překážkách, ale o možnostech.

19

„Jak jsi na tom s tím domkem v Itálii, Jooste?“

Jedno hezké zářijové odpoledne jsme seděli na terase u golfového hřiště u druhé láhve vína. Stijn se právě rozloučil, musel jít domů na večeři. Joost, Wouter a já jsme si prohlíželi jídelní lístek.

„Dobře. Hodně dobře,“ opáčil Joost.

„Takže se budeme moci brzy vypravit na kolaudačku?“ zeptal jsem se.

„No... tu bych mohl klidně někdy zorganizovat,“ odpověděl Joost a po chvíli dodal: „Co třeba příští rok zjara? V květnu je tam prý nádherně.“

„Takže asi tak za osm měsíců,“ počítal jsem.

„To zní dobře,“ přikývl Wouter, „ale jak to šikovně zařídit?“

Chvíli bylo ticho.

„Co kdybychom to navlékli jako takovou malou golfovou pánskou jízdu?“ navrhl Joost.

„Kamaráde, jednoduché a geniální,“ složil mu Wouter poklonu.

U dezertu už bylo všechno dojednané: v květnu nebo v červnu vyrazíme na týdenní takzvanou golfovou cestu do Algarve. To abychom odvedli pozornost od Toskánska. Nesmíme jet o prázdninách, abychom věděli jistě, že Stijn nebude moct. Tajnou dovolenou spojíme s menším přestěhováním nejnutnějších věcí. Wouter má známého v autoservisu, který by nám mohl půjčit nějakou dodávku a s tou vyrazíme do Itálie.

„Algarve vlastně není moc šikovné,“ zamyslel se Joost, „tam bychom museli letět a dámy by nás možná chtěly odvézt na letiště.“

„Tak jižní Německo?“ navrhl jsem. „To bychom mohli po cestě poslat domů nějaké fotky.“

Protože ale raději pojedeme přes Francii, shodli jsme se na jižní Francii.

„Navíc je tam lepší jídlo.“ Joost zná nějaký francouzský pár nedaleko Avignonu, který provozuje vynikající chambres d'hôtes, což je francouzská obdoba bed & breakfast. „Pošleme fotku s tím známým mostem.“

A na krásné vyhlídky jsme si ještě jednou přitukli. A pak ještě jednou.

„Ale, to ses určitě dost bavit, co?“

Afra seděla v pyžamu na gauči s šálkem čaje pro klidný spánek.

„Vlastně jo.“

S oznámením golfové dovolené jsem se rozhodl ještě chvíli vyčkat.

20

Tchán se vysmrkal a pečlivě si své snažení v kapesníku prohlížel. Dělal to vždycky.

„Musím se podívat, jestli tam nemám krev.“

„TATI!“

Afře to pořád ještě, i po čtyřiceti letech, vadí.

„To je jako ten německý národní trenér, který vždycky strčil ruku do kalhot, přerovnal si vejce a pak si k ní přičichl. Pěkně zkontrolovat, jestli není čas na sprchu,“ zašeptala mi tchyně s úsměvem.

„MAMI!“

„Promiň, miláčku, přišlo mi to legrační.“

Gerda už mohla jen šeptat. Byla pod prášky a nemohla z postele, ale jinak se nezměnila: byla to pořád vtipná, srdcem i duší pohostinná žena. Otevřená a vnímavá.

Minulý týden se rozhodla, že trpěla už dost, a poprosila doktora, aby ji nechal polehoučku odejít. Dcera a manžel to nesli těžce. Já taky. Když na to opravdu dojde, je takové racionální rozhodnutí přece jen jako rána palicí.

„Byla bych ráda, abyste to podporovali, ne rozporovali,“ řekla Gerda tiše, ale přesvědčivě.

Tchyni jsem měl opravdu moc rád, od chvíle, kdy jsem se s ní prvně potkal.

Když jsem se poznal s Afrou, byl jsem přesvědčený, že jestli chce člověk vědět, jak bude jednou vypadat manželka, musí se podívat na matku. To jsem časem přehodnotil. Raději jsem si měl dobře prohlédnout otce. To mě nikdy nenapadlo, měl jsem ho vždycky jaksi ve slepém úhlu. Teď mi záleží víc na matce, která umírá, než na ženě, kterou jsem si vzal. Nemusím se ovšem cítit moc provinile, protože kdyby mě mohla Afra beztrestně vyměnit za štěně labradora, neváhala by ani vteřinu. Manžel a štěně nejdou dohromady, protože jsem alergický na psy. Vlastně spíš na kočky, ale tchán sveřepě tvrdí, že když má člověk alergii na kočky, tak mu vadí i psi. Nechal jsem to tak. Ať má pravdu

nebo ne, už léta mu nic nenamítám. A v tomto případě se mi to hodí. Proto nemáme psa, kočku, morče ani jiné zvíře se srstí.

„Rybíčky mu ale vůbec nevadí,“ řekla jednou Gerda vesele, když si Afra bůh ví pokolikáté stěžovala, že si kvůli mně nemůže pořídit psa.

„Mami, přestaň!“ odsekla jí Afra.

Na každý pád to musí být zvíře, které se dá vzít na klín. Akvarijní rybka to zvládne jen hodně krátkou dobu.

Praktický lékař je liberální, nepředpojatý muž. Proceduru pro eutanazii zahájil na žádost tchyně už před pár měsíci. Teď už je všechno zařízené, včetně konzultace druhého lékaře.

Domluvilo se, že když o to Gerda požádá, bude mít ještě povinně pár dnů na rozmyšlenou, než jejímu přání vyhoví. Ty uplynuly a Gerda lékaře znovu požádala, aby její utrpení ukončil.

Lékař zahájil přípravu. Stane se to zítra. V žaludku mám ohromný kus betonu.

21

V pokoji bylo hrozné teplo. Tchán nastavil termostat na 23 stupňů.

„Nechci, aby jí byla zima, když umírá.“

„Možná jí ani velké teplo nemusí být příjemné,“ namítl jsem opatrně. Myšlenka ovšem zůstala bez odezvy.

Gerda ležela se zavřenýma očima na zvýšené nemocniční posteli, kterou pro dnešek odsunuli od okna a umístili ji doprostřed místnosti. Mohli jsme si tak sednout kolem ní. Byl tam

Piet, Afra, Pietova sestra, lékař a já. Sestřička stála taktně opodál.

O Pietově sestře jsem věděl, že Gerdu nemá ráda. Nechápala pranic z lásky, humoru ani ironie, které Gerda světu nabízela.

„Tvoje žena si ničeho neváží,“ slyšel jsem ji jednou v kuchyni říkat Pietovi, když jsem právě vcházel. „Nemyslím to nijak špatně,“ dodala rychle, když si všimla, že jsem to slyšel.

„Já se jí na to přeptám,“ prohodil jsem, „protože podle mě si naopak velmi váží všeho, co má nějakou hodnotu.“

Ale ne ne, na to se jí rozhodně ptát nemusím, vůbec to tak nemyslela.

Pokud jde o Pieta, podezírám ho, že kdyby si mohl vybrat mezi návratem jazykové soutěže *Lingo* na televizní obrazovky a uzdravením manželky, tak by nad tím dlouze a důkladně hloubal. Z Pieta se stal v průběhu let ten největší sobec, jakého znám. Už se ani nenamáhá, aby to nějak maskoval.

Neskutečnou sílu, kterou v sobě Gerda měla, dokresluje, že přese všechno kráčela skoro až do konce životem zvesela. „Nenechám si nikým sebrat radost ani potěšení, a určitě ne tebou,“ slyšel jsem ji jednou uzemnit manžela. Tu myšlenku si od té doby hýčkám a procvičuju si její uskutečňování.

Ticho kolem postele bylo tíživé. Sestra zakašlala.

„Možná je jí vážně moc teplo,“ ozval jsem se, „otru jí aspoň zlehka čelo.“

„Když myslíš,“ zabručel Piet.

„Tak, maminečko, ukaž, trochu tě umyju,“ špitnul jsem jí do ucha.

Přes obličej se jí mihnul sotva znatelný úsměv a vypadalo to, jako by chtěla něco říct, z úst ale nevyšel žádný zvuk.

Doktor zavedl infuzi a my viděli, jak hadičkou kape roztok. „Už to nebude dlouho trvat,“ pronesl po chvíli, „srdce se jí zpomaluje.“

„Podrobnosti nepotřebuju, doktore,“ řekl Piet.

Pak se Gerda mírně zachvěla a otevřela se jí ústa.

„Vaše matka zemřela,“ oznámil doktor potichu.

„A moje manželka,“ řekl Piet.

„Promiňte, a vaše manželka, pochopitelně.“

Afra mi plakala v náručí. Ramena se jí třásla.

Dokonce Piet si musel pořádně otřít kapesníkem oči. Nejdříve se se podíval, jestli tam nemá moc zaschlé rýmy.

Políbil jsem Gerdu a přitiskl jsem jí tvář na tvář.

„Sbohem, mami.“

Pietova sestra se odvrátila.

22

Dalo mi hodně práce, aby se Piet a Afra neobrátili na pohřební službu Ekonomický pohřeb. Nakonec jsme přes srovnávač nabídek skončili u Numaty. Pokud jde o služby, účast i pochopení, jsme tam podle inzerátu na správném místě.

„A není to ani drahé,“ zhodnotil Piet.

Rozhovor s paní z pohřební služby, která bude mít pohřeb na starosti, neprobíhal hladce. A rozhodně to nebyla její vina.

„Budete chtít jedno nebo více doprovodných vozidel?“ zeptala se v jistou chvíli.